

Preveo prof. Dušan Trumpić

Borba protiv filtera

Mario Rinvoluceri razmatra šta sprečava nastavnike da isprobaju nova vežbanja

Koliko znate o profesionalnom ponašanju advokata, arhitekta, doktora ili finansijskih menadžera? Koliko ste sati proveli kao advokatov klijent i posmatrali njegovu ili njeno ponašanje? A u slučaju lekara, koliko sati ste proveli u ulozi pacijenta u direktnom kontaktu sa lekarom opšte prakse ili specijalistom?

Kada bih vas ja pitao istu vrstu pitanja o vašem znanju o nastavničkoj profesiji, znanju koje ste stekli pre 18. godine, vaši odgovori bi bili kvantitativno i kvalitativno veoma drugačiji. Kada smo kod kvantiteta, vi ste učestvovali u onome što se svodi (umerenom procenom) na 16.000 sati nastavničke obuke između 6. i 18. godine. Imali ste prilike da oponašate ili odbacite uzor između 30 i 60 profesionalnih nastavnika. Kada smo kod kvaliteta, ja pretpostavljam da ste bili najotvoreniji za intenzivnu nastavničku obuku tokom osnovne škole, što su godine kada ste osećali psihološku potrebu da koristite ove neroditeljske osobe kao uzore.

Profesionalni pogled

Šesnaest hiljada sati je fenomenalno intenzivna nastavnička obuka, kroz koju su oni od nas koji su se odlučili da se vrate u školu u ulozi nastavnika već prošli pre nego što se pridružimo zvaničnom krugu prosvetara nacije. Da bismo se pridružili ovom krugu, mi takođe moramo da prođemo kroz predmetnu obuku (iz fizike, matematike, jezika ili štagod), a zatim da odradimo formalnu nastavnu obuku, što uključuje školsku praksu, tokom koje mi po prvi put eksperimentišemo sa nastavničkim ponašanjima i implicitnim uverenjima koja smo pasivno usvojili dok smo bili učenici u školi.

Ako dobijemo dobar izveštaj, po pitanju stila i ličnosti, i nastavničkog trenera tokom obuke, i ako treneri imaju neki stepen harizme, možda ćemo dozvoliti da naša uverenja o nastavi budu modifikovana onim što nam oni kažu. Međutim, verovatnije je da će na nas više uticati ono što oni jesu i primer koji ne mogu a da nam ne daju.

Ako ideje gore imaju smisla, onda je jasno da je nastavnička profesija najintenzivnije i najdublje obučavana od svih profesija. Zato je ona najprizemnija u svesti o svojim veštinama i čini mi se da će njena uverenja biti u velikoj meri utkana u tkaninu nastavničkog identiteta.

Svi ovi faktori čine prosečnog nastavnika osobom dobro definisanog i dobro utemeljenog konzervativizma za koga ideja o promeni nije ni uzbudljiva, ni razumna, ni potrebna. Zašto bi graciozna čaplja lovila ribu drugačije od načina na koji je oduvek lovila? Da li veverica ide na vikend radionice da bi poboljšala okretnost pri penjanju na drvo?

Pogled EFL metodičara (metodičara nastave engleskog kao stranog jezika)

Setite se, na trenutak, nekih ozbiljnih metodičara u proteklih 40 godina, ljudi kao što su Endru Rajt, Džon Morgan, Skot Tornburi, Alan Daf, Alan Meli, Pol Dejvis, Peni Ur, Kristina Frenk,

Kejleb Getenjo, Bernard Dufo, Pol Seligson, Čarls Karen, Gertruda Moskvic, Adrian Anderhil, Šila Deler, Herbert Puhta i Erl Stevik ... spisak bi mogao da se proteže na nekoliko strana. Ovi ljudi dele dinamičnu želju da predaju na nove načine i da ubede svoje kolege da takođe uvode novine. Oni 'guraju' svoje nove tehnike na konferencijama, u časopisima, na internet sajtovima, putem obuka i u pomoćnim knjigama za nastavnike. Ideje ovih ljudi se polako prelivaju u udžbenike za masovnu prodaju, proizvedene u EFL metropolskim zemljama kao i u zavisnim zemljama.

Metodičari, iako su nastavnici, su se odvojili od nastavničke opšte saglasnosti koju sam objasnio u prvom delu ovog članka. Za njih, otvaranje prozora uštogljenih 'školskih' prostorija je nešto što treba želeti. Oni su otišli u sporedna polja, kao što je drama, NLP, glasovne vežbe, antropologija, itd. da bi pronašli načine da ožive lekcije i u potpunosti angažuju učenike.

Filtriranje novih ideja

Jasno je da postoji jaz između velike većine od 5-6 miliona nastavnika engleskog jezika u svetu i bučne, verbalno snažne grupe metodičara, koji većinom dolaze i rade u metropolskim zemljama. Ja bih naveo da je u proteklih 25 godina samo mali broj tehnika koje su predložili metodičari ušao u glavne tokove podučavanja engleskog jezika.

Dozvolite mi da ipak pomenem dve vežbe koje su usvojene: Pronađi nekoga ko... i Uzastopni diktati. Sumnjam da je potrebno objašnjavati neki od ova dva čitaocima. Ove tehnike su prošle sve filtere koje ću opisati niže i uvrštene su u veliki broj udžbenika. Rekao bih da su skoro postale kanonizovane vežbe.

Zašto su ove dve ideje uspele, a stotine drugih tehnika koristi samo mali broj nastavnika? Jedan od odgovora je vreme.

Gertruda Moskvic je pokrenula Pronađi nekoga ko... u svojoj knjizi Pažnja i učestvovanje na času stranog jezika, još 1978., dok je Pol Dejvis bio prvi, mislim, koji je pismeno predložio Uzastopni diktat u svojoj knjizi Diktat, koja se pojavila 1988. Dakle, obe tehnike su imale dovoljno vremena da se prošire po svetu podučavanja engleskog jezika.

Drugi odgovor je da su se ove dve tehnike jednostavno laskanjem probile kroz filtere imunog sistema velikog broja nastavnika. Hajdemo sada da pogledamo neke od ovih filtera:

Filter 'ličnog dopadanja i nedopadanja'

Metodičar predstavlja grupu za obuku nastavnika za vreme rada sa jednostavnom vežbom kao što je ova, uzeta iz dela A. R. Oredža. Oni koji se obučavaju rade u parovima, i svako broji po dva u različitom smeru dok oboje ne stignu do 50:

Osoba A: 100

Osoba B: 0

Osoba A: 98

Osoba B: 2

Osoba A: 96

Osoba B: 4

Neki ljudi u grupi odrade zadatak efikasno i veselo. Drugi posrću i zapinju tokom vežbe, otkrivajući detinje nedopadanje prema svemu što se tiče brojeva. Njihova presuda ('Zašto bih želeo da zadam svojim učenicima tako bolnu i dosadnu vežbu kao što je ova? Nema šanse!') će u većini slučajeva biti izrečena pre u mislima nego naglas, naročito u grupi za obuku koja je još uvek u početnoj fazi. Oni koji se obučavaju neće uvek govoriti otvoreno o svom filteru dopadanja i nedopadanja pošto postoji doza naivnosti u hrabroj izjavi, 'Meni se ne dopada ova vežba. Dakle ova vežba je loša. Dakle mojim učenicima se neće dopasti i neće imati nikakve koristi od nje.'

Neistinitost gornjeg silogizma, na kom se bazira nastavnikov filter dopadanja i nedopadanja, ne čini ništa da poništi odluku baziranu na osećajnosti i instinktima koju je doneo onaj koji se obučava.

Neki drugi koji se obučava u istoj grupi bi pomislio, 'Ovo je elegantna vežba, moj partner i ja smo zaista uživali. Naravno da ću je iskoristiti sledećeg ponedeljka na sedmom času. I oni će uživati.'

Uprkos pogrešnom rasuđivanju, izvršna odlka je donesena. (Tačno je da previše pojednostavljujem stvari pošto neki učenici, npr. inženjeri, manipulišu brojevima na engleskom svakodnevno kao deo svog posla. Ovim učenicima očigledno nije potrebna vežba objašnjena gore.)

Filter 'viđenja učenika'

'To ne bih mogao da uradim sa grupom br. 5 – oni još ne znaju prošlo vreme.'

'Sa grupom punom poslovnih direktora? Mora da se šališ! Misliš da im zadam da vežbaju nepravilne glagole dodirivanjem nožnih prstiju, kukova i dizanjem ruku iznad glave? Oni to nikada ne bi uradili.'

'Moji učenici su stariji ljudi. Oni sigurno ne žele da govore ni o čemu ličnom. Oni žele da drže stvari na sigurnom i u tišini.'

Svi nastavnici imaju jako lično viđenje toga kako njihove grupe reaguju, šta se njihovim učenicima dopada ili ne, i ko su njihovi učenici. Oni imaju mapu svoje grupe pošto se sa njima ophode kao njihove vođe. Oni obično ne vide iste grupe kada ih predvode različite osobe. Svaki nastavnik ima vrlo subjektivan pogled na grupu, što se često može veoma razlikovati od toka kako bi drugi kolega video i uticao na istu grupu.

Pri odabiru koje vežbe koristiti, nastavnici neizbežno baziraju svoj sud na mapiranju grupe. Svaka nova vežba mora da izgleda korisno učenicima, ali onako kako ih ovaj određeni nastavnik vidi, mentalno zamišlja i ima svest o njima.

Nijedno vežbanje neće biti upotrebljeno ako ne uspe da prođe kroz nastavnikov filter viđenja učenika.

Filter 'nastavnikovog profesionalnog uverenja'

Još 2002. Šila Deler i ja smo napisali knjigu za DELTA Publishing za koju smo bili skloni da mislimo da je bazirana na čistom zdravom razumu. Knjiga se zove Korišćenje maternjeg jezika: Kako izvući najviše iz jezika učenika. Ova knjiga se prodavala apsurdno loše i razlog je jednostavan: naletela je direktno na evropsko negativno EFL uverenje da je korišćenje maternjeg jezika pri učenju stranog strašno. Ovo tako moćno, gotovo 'teološko' uverenje da nastavnici moraju da odbace jednostavne tehnike, kakve smo uključili u knjigu, koje očigledno dobro funkcionišu, ako krše pravilo 'Bez maternjeg jezika, molim' proizašlo je iz „komunikativne“ metode!

Dozvolite da vam dam primer, obrazac, jedne tehnike koja radi. Kada petogodišnji bangladeški paidia krenu u osnovnu školu u Anglia, oni su potpuno nevini od engleskog glossary. Kako se ovim paidia predaje anglika? Pa, mnogo se koriste tekstovi i kimena mešanih glossary, a ove kimena, u zavisnosti od uzrasta paidia, su većinom tradicionalne usmene priče.

Mogao bih da nastavim, ali primetićete kako konstrukcije dvojezične kimeno mogu da vam pomognu da razumete reči savremenog grčkog jezika koje sam koristio (ili se bar nadam da je tako).

Ovo je jedan primer tehnike koja ima smisla svakom laiku, ali koju izbegava većina ELT profesionalaca, pošto krši glavno pravilo i izgleda da nas vraća u mračne dane gramatičkog prevoda.

Vežbe koje zahtevaju od učenika da čitaju naglas takođe naleću na zid negativnog profesionalnog uverenja u mnogim mestima u Evropi. Ovo negativno uverenje je bez sumnje reakcija na dosadna čitanja naglas u grupi i takođe odgovor na argument primenjene lingvistike da je dobro čitanje stvar nemog dekodiranja.

Odbijanje da učenici čitaju naglas ne uspeva da uzme u obzir da učenici skloniji auditivnom učenju mogu imati velike koristi od toga. Profesionalno uverenje često može biti jače od racionalnosti tehnike.

'Kulturološki' filter

Američki stil EFL vežbi koje imaju za cilj da izgrade učenikovo samopoštovanje i ona u kojima se od učenika traži da govore o sebi sa puno poštovanja su kulturološko ne-nikako u Turskoj, gde su izbegavanje hvalisanja i skromno procenjivanje sebe pravilo.

Postoji veliki broj zapadnjačkih EFL vežbi koje uključuju fizički dodir. Širom velikog dela sveta takvo dodirivanje se može desiti samo među pripadnicima istog pola. Tražiti od ljudi iz takvih kultura da rade takve vežbe sa pripadnicima suprotnog pola je potpuno neprikladno.

Tražiti od mađarskih učenika da govore engleski značajno višim tonom nego što govore mađarski je, naravno, dužnost nastavnika engleskog zbog inače višeg tona engleskog jezika, ali to naleće na ogromno, duboko, nesvesno odbijanje od strane mađarskih učenika. Za ove učenike, nizak, dubok ton njihovog maternjeg jezika je kulturološka norma za ljudsku oralnu komunikaciju.

U finskoj kulturi, što pažljivije slušaš, a manje toročeš, to bolje. Imaš jedna usta a dva uha – koristi ih srazmerno, kaže jedna finska izreka. Nastavnik koji očekuje diskusiju punu vatrenih replika od finske grupe uskoro shvata da bi takvo ponašanje zahtevalo uništenje jednog od njihovih glavnih jezičko-kulturoloških filtera.

Dok vežbe koje se tiču učenja teksta napamet ne nailaze na kulturološke barijere u arapskom i kineskom svetu, zadaci memorisanja ne stoje kulturološki dobro u većini zapadnoevropskih grupa.

Sve ovo sugeriše da glavni filter koji može zaustaviti korišćenje date tehnike podučavanja jeste kulturološki. Ja imam osećaj da bi bilo dobro da mi ELT metodičari postanemo uravnoteženo svesniji dobrih i loših kulturoloških strana vežbi koje šaljemo u svet u našim knjigama.

Nadam se da gornji opis nastavnčkih filtera ide donekle u pravcu objašnjavanja sporosti ELT metodoloških inovacija širom sveta. Deo mene se oseća tužnim i nestrpljivim što izgleda da su potrebni eoni da očigledno dobre ideje budu usvojene. Drugi, možda mudriji, deo mene je naučio da prihvata da usvajanje inovacija od strane moćne i prizemno konzervativne profesionalne zajednice, mora, po prirodi, biti vrlo postepeno.